

TƯ TƯỞNG VÀ PHONG CÁCH LÀM VIỆC DÂN CHỦ, QUẢN CHỨNG CỦA HỒ CHÍ MINH

Phạm Thị Huyền*

Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Phong cách Hồ Chí Minh là biểu tượng về phong cách của một nhà lãnh tụ, một bậc hiền triết “đại nhân, đại trí, đại dũng, đại liêm”; một con người hết lòng vì nhân dân, tin nhân dân nhưng đồng thời cũng là phong cách của một người nông dân, người công nhân, người lao động bình thường nhất để bất kỳ ai, ở đâu cũng đều có thể học tập và làm theo. Phong cách làm việc của Hồ Chí Minh là cốt cách con người Hồ Chí Minh, có giá trị to lớn cả về mặt lý luận và thực tiễn đối với việc xây dựng một mẫu người cán bộ trong công cuộc đổi mới đất nước hiện nay.

Từ khóa: Phong cách làm việc, dân chủ, quản chứng, thực hành dân chủ, lãnh đạo

TƯ TƯỞNG VÀ PHONG CÁCH LÀM VIỆC DÂN CHỦ HỒ CHÍ MINH

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phong cách làm việc dân chủ

Xuất phát từ bản chất tốt đẹp, ưu việt của chế độ mới, trong tác phẩm Thường thức chính trị viết năm 1953, Hồ Chí Minh khẳng định: “Ở nước ta chính quyền là của nhân dân, do nhân dân làm chủ... Nhân dân là ông chủ nắm chính quyền. Nhân dân bầu ra đại biểu thay mặt mình thi hành chính quyền. Thế là dân chủ” [5, tr.218-219]. Chính quyền từ xã đến Chính phủ trung ương đều do dân cử ra và nhiệm vụ của Chính phủ là phải làm người đầy tớ thật trung thành, tận tụy, miễn cán của nhân dân. Một Chính phủ tốt với một đội ngũ cán bộ, trước hết là cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp phải đóng vai trò vừa là người lãnh đạo, hướng dẫn nhân dân, vừa là công bộc của nhân dân. Cán bộ phải biết làm việc vì lợi ích của dân, do dân tổ chức, dân kiểm tra, giám sát và lắng nghe những góp ý của nhân dân để sửa chữa thì đó là nền dân chủ thực tế chứ không phải dân chủ hình thức giả hiệu.

Hơn nữa, Hồ Chí Minh luôn coi dân chủ là giá trị đích thực của cuộc sống, là thứ của quý báu nhất và “thực hành dân chủ là cái chìa khóa vạn năng có thể giải quyết được mọi khó khăn. Trong mọi công việc, ngay từ khi lập kế hoạch và suốt cả thời gian thực hiện”[7,

tr.325]. Vì vậy, dân chủ phải được thể hiện trong mọi mặt, mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, đặc biệt trong cách lãnh đạo, trong phong cách làm việc của cán bộ.

Phong cách làm việc dân chủ phải được thể hiện trong các mối quan hệ cơ bản giữa các đảng viên, giữa cán bộ lãnh đạo ở các cấp với đảng viên và quần chúng. Trong quá trình hoạt động cách mạng cũng như trong sinh hoạt Đảng, Hồ Chí Minh luôn yêu cầu phải mở rộng dân chủ để tất cả các đảng viên có điều kiện, có cơ sở bày tỏ ý kiến, nguyện vọng, đề ra những sáng kiến, kinh nghiệm của bản thân. Người cho rằng: “Người lãnh đạo muốn biết rõ ưu điểm và khuyết điểm của mình, muốn biết công tác của mình tốt hay xấu, không gì khuyên cán bộ mình mạnh bạo để ý kiến và phê bình. Như thế chẳng những không phạm gì đến uy tín của người lãnh đạo mà lại tỏ ra dân chủ thật thà trong Đảng”[3, tr.319].

Đồng thời, trong quá trình làm việc, công tác muốn thực hiện phong cách dân chủ, đòi hỏi cán bộ phải là người khiêm tốn, chớ nên kiêu ngạo, tự cao, tự đại. Bởi sự hiểu biết và kinh nghiệm lãnh đạo của cán bộ không phải lúc nào cũng đúng, không phải mọi việc đều hay. Vì vậy, cán bộ phải lắng nghe ý kiến của dân chúng để có thêm kinh nghiệm cho mình, đồng thời “không nên tự tôn, tự đại, mà phải lắng nghe ý kiến của cấp dưới”[3, tr.281]. Trên thực tế, đức tính khiêm tốn cần thiết cho tất cả mọi người, đặc biệt là cán bộ lãnh đạo,

* Tel: 0982 033055; Email: huyendapham@gmail.com

quản lý các cấp. Với đức tính khiêm tốn học hỏi người cán bộ có cơ sở để đưa ra những quyết định đúng đắn trong quá trình làm việc. Đồng thời, với đức tính khiêm tốn, người cán bộ có thể phát huy sức mạnh của khối đoàn kết, không ngừng học hỏi, phát huy dân chủ để tiến bộ.

Mọi vấn đề sau khi đã được trao đổi, bàn bạc kỹ lưỡng thì phong cách làm việc dân chủ cũng đòi hỏi cán bộ phải chịu trách nhiệm với những việc mình đã làm, với những quyết định mình đã đưa ra; tránh tình trạng khi có công thì nhận về cá nhân nhưng khi có lỗi thì lại đổ cho tập thể. Ngay từ những năm đầu của thế kỷ XX, trong tác phẩm “*Đường Kách mệnh*”, Hồ Chí Minh đã dành riêng một mục đầu tiên để nói về “tư cách của một người cách mệnh” gồm 23 tiêu chí khác nhau nhưng tựu chung lại trong ba mối quan hệ: với mình, với người và với việc. Trong đó, có những điều Người căn dặn cán bộ như, “*ít lòng tham muốn về vật chất*”, “*xem xét hoàn cảnh kỹ càng*”, “*quyết đoán*” [2, tr.258].

Trái ngược với phong cách làm việc dân chủ là diện mạo của những kẻ quan liêu, hách dịch, cửa quyền, mệnh lệnh, tham ô, lãng phí. Hồ Chí Minh kịch liệt lên án hiện tượng cán bộ “*miệng thì nói dân chủ nhưng làm lại theo lối “quan” chủ. Miệng thì nói “phụng sự quần chúng” nhưng lại làm trái ngược với lợi ích quần chúng*” [5, tr.176].

Ở nước ta, với xuất phát điểm của một nền nông nghiệp lạc hậu lại chịu ảnh hưởng bởi những tàn dư phong kiến, tư sản, Hồ Chí Minh nhận thấy những căn bệnh đó có cái gốc từ việc cán bộ sợ nhân dân, xa nhân dân, khinh nhân dân, không hiểu dân, không tin dân, không thương dân, không sát với công việc thực tế, thiếu tinh thần trách nhiệm, trình độ năng lực yếu kém. Vì vậy, muốn sửa chữa, khắc phục những hiện tượng này đòi hỏi phải thực hành dân chủ rộng rãi trong mọi lĩnh vực, trước hết là thực hành trong cách làm việc của cán bộ.

Tấm gương Hồ Chí Minh về phong cách làm việc dân chủ

Ở Hồ Chí Minh, phong cách làm việc dân chủ không chỉ là lý thuyết mà trở thành thói quen, thấm vào trong suy nghĩ và hành động của Người. Trong việc thực hành phong cách làm việc dân chủ, theo Hồ Chí Minh không chỉ ở trong mối quan hệ giữa cấp trên với cấp dưới, giữa cán bộ với nhau, mà còn thể hiện trong mối quan hệ giữa cán bộ với nhân dân. Người nghiêm khắc phê bình một số cán bộ trong quá trình làm việc thiếu dân chủ, làm cho người có ý kiến mà không dám nói, muốn phê bình mà không dám phê bình. Kết quả là làm cho mối quan hệ giữa cán bộ với nhân dân ngày càng xa rời nhau, làm cho quần chúng xa rời Đảng, không còn sáng kiến, không còn hăng hái trong công việc. Phong cách làm việc dân chủ được Hồ Chí Minh thực hiện trong mọi việc: trong các cuộc họp, từ việc chuẩn bị ra một nghị quyết, văn bản, một bài viết cho đến việc chuẩn bị một tấm thiệp chúc mừng.

Trong vòng 10 năm sau ngày miền Bắc được giải phóng (1955 – 1965), Hồ Chí Minh đã hơn 700 lần đi thăm cơ sở. Mỗi lần đi cơ sở, Người thường không báo trước để hiểu được thực tế của đơn vị quân đội, địa phương, cơ quan, trường học, tổ chức; hiểu được tâm tư, nguyện vọng của nhân dân. Với đôi dép cao su, bộ quần áo kaki, nụ cười hiền hậu, đến với cơ sở, bao giờ Người cũng đi thăm bếp ăn, nơi ở, khu vệ sinh trước rồi mới ra hội trường để làm việc, nói chuyện với mọi người. Đến với nhân dân, Người không chỉ nghe báo cáo của cán bộ mà trực tiếp thăm hỏi, động viên, lắng nghe ý kiến của bà con và đưa ra những gợi ý, chỉ đạo gần gũi với cuộc sống của nhân dân. Với phong cách làm việc dân chủ, thiết thực, cụ thể, Hồ Chí Minh lên án cách làm việc trên bàn giấy, nghe dân báo cáo rồi viết ra một bản báo cáo nhưng đọc kỹ thì thấy rỗng tuếch. Người cũng phê phán cách làm việc của những cán bộ chỉ biết đóng cửa lại mà viết kế hoạch, đề ra chính sách rồi cột vào cổ dân chúng, bắt dân chúng phải nghe theo.

24 năm trên cương vị là người đứng đầu Đảng và Chính phủ, Hồ Chí Minh đã nêu lên một tấm gương sáng về phong cách làm việc dân chủ. Người luôn chủ động đến với cuộc sống của nhân dân, lắng nghe ý kiến của nhân dân để kịp thời điều chỉnh, sửa chữa chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước cho phù hợp với nguyện vọng của nhân dân.

TƯ TƯỞNG VÀ PHONG CÁCH LÀM VIỆC QUẦN CHÚNG HỒ CHÍ MINH

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phong cách làm việc quần chúng

Một trong những đặc trưng cơ bản về phong cách làm việc Hồ Chí Minh là luôn gần gũi với quần chúng nhân dân. Xuất phát từ nền văn hóa trọng dân, “lấy dân là gốc” của dân tộc, trên nền tảng lý luận của chủ nghĩa Mác – Lênin coi cách mạng là sự nghiệp của quần chúng nhân dân và quần chúng nhân dân là người sáng tạo ra lịch sử, Hồ Chí Minh sớm nhận thấy sức mạnh thực sự của nhân dân. Người khẳng định: “*Cách mạng là sự nghiệp của quần chúng chứ không phải là sự nghiệp của cá nhân anh hùng nào*” [7, tr.672]. Do đó, sức mạnh vĩ đại và năng lực sáng tạo vô tận của quần chúng là yếu tố đảm bảo cho sự thắng lợi của cách mạng.

Lực lượng của nhân dân là vô cùng to lớn nhưng lực lượng ấy chỉ phát huy hiệu quả cao khi có một tổ chức lãnh đạo, Hồ Chí Minh đã nhận thấy tổ chức đó là Đảng Cộng sản. Vì vậy, sau khi tìm thấy con đường cứu nước giải phóng dân tộc đi theo con đường của cách mạng vô sản, Người đã nỗ lực chuẩn bị đầy đủ các tiền đề về chính trị, tư tưởng và tổ chức cho sự ra đời của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Trong điều kiện Đảng cầm quyền, với sự nhạy cảm, sắc sảo về chính trị, với sự quan sát, phân tích tình hình một cách tinh tường, Hồ Chí Minh yêu cầu cán bộ phải chăm lo, củng cố mối quan hệ gần bó máu thịt với nhân dân. Đảng lãnh đạo nhân dân, nhưng phải “*liên hợp người lãnh đạo với quần chúng*” [3, tr.288]. Đảng phải phát huy cao độ trí tuệ, sức mạnh của nhân dân, “*không có*

dân chúng thì không xong”. Bởi vì những người lãnh đạo “*trông từ trên xuống*”, còn quần chúng thì “*trông thấy từ dưới lên*”. Hơn nữa, quần chúng “*tai mắt họ nhiều, việc gì cũng nghe thấy*”. Do vậy, cán bộ khi đóng vai trò là người lãnh đạo nhân dân phải có được những quyết định đúng đắn, có biện pháp tổ chức thực hiện tốt và có hoạt động kiểm tra hiệu quả. Ở tất cả các khâu của quá trình quản lý đều nhất thiết phải có sự tham gia của nhân dân.

Đảng lãnh đạo nhưng quyền hành, lực lượng là ở nơi dân. Cán bộ cũng không phải ở trên dân, ở ngoài dân mà cán bộ từ nơi quần chúng nhân dân và phải trở lại nơi quần chúng. Cho nên, Hồ Chí Minh yêu cầu, cán bộ “*phải đi đường lối quần chúng, không được quan liêu, mệnh lệnh và gò ép nhân dân*” [5, tr.606]. Là người lãnh đạo đồng thời cán bộ cũng là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân nhằm mang lại quyền lợi, lợi ích chính đáng cho nhân dân. Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “*Đã phụng sự nhân dân, thì phải phụng sự cho ra trò. Việc gì có lợi cho dân, thì phải làm cho kỳ được. Việc gì có hại cho dân, thì phải hết sức tránh*” [5, tr.88]. Vì vậy, Hồ Chí Minh thường nhắc nhở cán bộ phải lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ, phải tận tụy, mẫn cán với công việc, phải gương mẫu trong cuộc sống và công tác để nhân dân học tập và noi theo.

Hơn nữa, phong cách làm việc quần chúng đòi hỏi cán bộ phải thương dân, tin dân, gần gũi với nhân dân, lắng nghe ý kiến, hiểu rõ tâm tư, nguyện vọng, tình cảm của nhân dân để đề ra chính sách phù hợp với yêu cầu, đòi hỏi chính đáng của nhân dân. Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “*Chính phủ và Đảng chỉ mưu giải phóng cho nhân dân. Vì thế, bất cứ việc gì cũng vì lợi ích của nhân dân mà làm và chịu trách nhiệm trước nhân dân*” [3, tr.245].

Trong công việc, cán bộ không chỉ đóng vai trò là người lãnh đạo nhân dân mà Hồ Chí Minh còn xác định cán bộ cũng phải học hỏi nhân dân để tìm ra nguyên nhân và sửa chữa khuyết điểm của mình. Bởi trong quá trình lao động, học tập, sản xuất, chiến đấu, nhân dân

ta có cả một kho tàng kinh nghiệm quý báu. Vì vậy, “*dân chúng biết giải quyết nhiều vấn đề một cách giản đơn, mau chóng, đầy đủ, mà những người tài giỏi, những đoàn thể to lớn nghĩ mãi không ra*” [3, tr.295]. Đồng thời, cán bộ còn phải tiếp thu ý kiến, lắng nghe sự phê bình của nhân dân để tìm ra nguyên nhân và sửa chữa khuyết điểm của mình. Những thói mệnh lệnh, cửa quyền, xa rời quần chúng, “*vác mặt làm quan cách mạng*” là hoàn toàn xa lạ với phong cách quần chúng của Hồ Chí Minh.

Trong quá trình hoạt động cách mạng, Hồ Chí Minh đã nhiều lần cảnh báo về nguy cơ thoái hóa biến chất của cán bộ trong điều kiện Đảng cầm quyền: “*Một dân tộc, một đảng và mỗi con người, ngày hôm qua là vĩ đại, có sức hấp dẫn lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi, nếu lòng dạ không trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân*” [3, tr.672]. Song muốn được dân tin, dân quý, dân yêu thì cán bộ không chỉ chăm lo đến đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân mà còn phải không ngừng tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng, phải cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Người luôn nhắc nhở cán bộ, đảng viên: “*Trước mặt quần chúng, không phải ta cứ viết lên trán chữ “cộng sản” mà ta được họ yêu mến. Quần chúng chỉ quý mến những người có tư cách, đạo đức*” [4, tr.16].

Như vậy, phong cách quần chúng của Hồ Chí Minh được thể hiện ở việc nhìn nhận sức mạnh thực sự, tin tưởng, tôn trọng, học hỏi, tiếp thu, lắng nghe ý kiến của nhân dân. Những quan điểm đó của Người vẫn còn nguyên tính thời sự đối với sự nghiệp cách mạng nước ta hiện nay.

Tấm gương Hồ Chí Minh về phong cách làm việc quần chúng

Xuất phát từ tấm lòng yêu nước thương dân, với mong muốn đồng bào thoát khỏi ách áp bức, thống trị của thực dân, mọi người dân đều có được một cuộc sống ấm no, hạnh phúc, Hồ Chí Minh đã đi ra nước ngoài tìm kiếm con đường cứu nước cho dân tộc với hai

bàn tay trắng. Trong hành trình tìm kiếm con đường cứu nước đầy chông gai, gian khổ nhưng chính niềm tin vào sức mạnh to lớn vào quần chúng nhân dân khi được tổ chức, được lãnh đạo và quy tụ được sức mạnh của nhân dân đã giúp Người vượt qua mọi khó khăn để tìm kiếm con đường cứu nước đúng đắn cho dân tộc.

Sau khi giành chính quyền, trong buổi lễ ra mắt trước quốc dân, đồng bào, đang đọc Tuyên ngôn độc lập, Hồ Chí Minh dừng lại hỏi: “*Đồng bào nghe tôi nói rõ không?*”. Muôn triệu người như một đồng thanh đáp: Có. Một câu hỏi bình dị, tự nhiên của Người đã làm xóa nhòa khoảng cách giữa lãnh tụ với nhân dân, làm xúc động hàng chục triệu đồng bào có mặt tại quảng trường Ba Đình lịch sử. Năm 1961, khi về thăm lại Pác Bó, Cao Bằng, thấy tình đón tiếp long trọng, Hồ Chí Minh nói: “*Tôi về thăm nhà mà sao phải đón tôi*”. Năm 1968, Người còn muốn vào miền Nam thăm hỏi, động viên đồng bào và chiến sĩ bằng cách làm công trên chiếc tàu thủy giống như anh Ba hồi đầu thế kỷ. Nhưng rất tiếc, ước nguyện đó của Người không thực hiện được.

Chính phong cách làm việc quần chúng của Hồ Chí Minh làm cho mọi người dù ở đâu, làm nghề gì khi đến với Người - một nguyên thủ quốc gia mà không cảm thấy ngại ngùng, khoảng cách. Mỗi người khi tiếp xúc với Hồ Chí Minh đều tìm thấy ở Người sự đồng cảm, sẻ chia, sự quan tâm như những người thân trong gia đình.

Trong công cuộc đổi mới đất nước hiện nay, phong cách làm việc quần chúng không chỉ cần thiết đối với cán bộ, đảng viên với nhân dân mà còn có ý nghĩa sâu sắc trong mối quan hệ giữa cấp trên với cấp dưới, giữa cán bộ lãnh đạo với đảng viên bình thường.

KẾT LUẬN

Phong cách làm việc của Hồ Chí Minh là sự kế thừa, phát triển những giá trị văn hóa của dân tộc, tinh hoa văn hóa của nhân loại mà đỉnh cao là phong cách Mác - Lênin; là sự thống nhất biện chứng giữa con người - cuộc

đời và sự nghiệp cách mạng; giữa tư tưởng - phương pháp và phong cách.

Tư tưởng và phong cách làm việc dân chủ, quần chúng của Hồ Chí Minh có ý nghĩa vô cùng to lớn đối với sự nghiệp cách mạng Việt Nam, kể cả trong công cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc và trong công cuộc đổi mới đất nước hiện nay.

Song thực tế cho thấy vẫn còn tình trạng cán bộ quan liêu, cửa quyền, hách dịch, xa dân, vô cảm với những khó khăn trong cuộc sống của nhân dân. Vì vậy, bên cạnh việc đẩy mạnh tuyên truyền học tập và theo tư tưởng, tấm gương đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, mỗi cán bộ, đảng viên phải thường xuyên thực hiện công tác tự phê bình và phê bình trước nhân dân theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 4 khóa XI của Đảng. Đồng thời, trong quá trình lãnh đạo, khi xây dựng đường lối, chính sách phải dựa trên cơ sở nắm bắt được yêu cầu, nguyện vọng của quần chúng

nhân dân và tổ chức thực hiện đường lối phải thật sự dân chủ, tự nguyện, tự giác, tránh gò bó, mệnh lệnh để “dân chủ phải được thực hiện đầy đủ, nghiêm túc trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội” [1, Tr.169]

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
2. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 2, Nxb CTQG, Hà Nội.
3. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 5, Nxb CTQG, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 6, Nxb CTQG, Hà Nội.
5. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 7, Nxb CTQG, Hà Nội.
6. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 10, Nxb CTQG, Hà Nội.
7. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Tập 12, Nxb Nxb CTQG, Hà Nội.

SUMMARY

IDEOLOGY, STYLE AND LOVE FOR THE MASSES OF HO CHI MINH

Phạm Thị Huyền*

University of Education - TNU

Ho Chi Minh lifestyle is a complete picture of a highly illustrated and wise leader, a man of courage and integrity who devoted his life for the people. He exemplified the image of a peasant worker for everyone to follow. The work style of Ho Chi Minh is humane in nature with the tremendous values, both in terms of theory and practice, which serve as the standard in the construction of the breed of leaders of the country today.

Keywords: *Work style, democratic, masses, exercise of democracy, leadership.*

Ngày nhận bài: 26/8/2016; Ngày phản biện: 14/9/2016; Ngày duyệt đăng: 31/03/2017

* Tel: 0982 033055; Email: huyendapham@gmail.com